

J. POUS I PAGÈS

Tot Catalunya s'ha sentit profundament commoguda per la mort de J. Pous i Pagés, un dels darrers representants de la vella guarda, patriota exemplar que s'havia guanyat com pocs la confiança, el respecte i l'amor de tots els catalans. Noble i capdal figura, en la qual s'unien, com s'hi convergís un doble corrent del nostre caràcter, el seny racial i la follia del profeta. La seva història va lligada a moltes de les més belles realitzacions de la Catalunya renaixent. Empordenés que conservà sempre l'empremta de la comarca nadiua, traslladat i adaptat de jove a la capital, s'hi destacà aviat com a periodista coratjós. Atret per més àrdues empreses, es dedicà després a la novel·la, i entre obres diverses li devem "La Vida i Mort de Jordi Fragonal", vigorosa evocació de la vida rural, amb un pòsit virgilià i una alenada clàssica. En el teatre trobà, més endavant, la vocació més permanent. I autor, director i empresari, es lliurà a la difícil tasca de redreçar la nostra escena nacional. Va haver de combatre contra tothom: contra la gasiveria de les empreses, el gust dubtós del públic, la indocumentació de la crítica. Algunes de les seves obres no van imposar-se fins a molts anys després de ser estrenades, en reparèixer de nou a les cartelleres dels teatres. Si sovint es trobava en desacord amb l'ambient, era per un afany de perfecció, pel delit d'interpretar les més altes i pures inquietuds catalanes. Catalunya sempre present en pensament i en idea, l'inspirava, i sempre va ser el nord i guia de la seva existència. Així en els moments difícils de la guerra, fou un dels combatents més coratjosos: s'encarà no sols contra els enemics exteriors, sinó contra els de l'interior que desfiguraven i envilien els motius de la nostra resistència. Les conferències que donà aleshores i que foren aplegades en un volum, constitueixen un dels documents que amb més grandesa reflecteixen la còlera d'un poble que es rebel·la contra la iniquitat. Caiguda Catalunya, seguí els camins de l'èxode, i si més endavant hi tornà, no fou cap-jup i disposat a conformar-se amb les terboleses de l'ambient. Hi tornà amb l'intent d'intervenir i d'animar els esperits que s'oposaven a l'obra de reduir la Catalunya nacional a la trista condició provinciana. Donen testimoni de les inquietuds del seu exili i dels primers dies del retorn, les pàgines "De la pau i del Combat" publicades a Mèxic, llibre ple de suggestions i de símbols, escrit en una bella prosa neoclàssica i un saborós català. Promogut per la seva acció a President de la Democràcia Catalana, no és donà, a despit de les persecucions i de la vigilància que el voltava. I més que els anys, van salvar-lo de caure en presons el prestigi que per l'actitud assumida, tenia no sols entre els catalans sinó entre les representacions estrangeres.

La seva extinció constitueix una pèrdua enorme per a la causa catalana. Però ens ofereix un exemple de com haurien de viure i de morir els catalans.